

Elżbieta Dąbrowska

Racibórz, las "Obora"

Informator Archeologiczny : badania 3, 300-303

1969

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

gliniano-siemny bez śladnych umocnień. Bezpośrednio pod wałem znajdowała się warstwa osadniosa, gdzie znaleziono ułamki ceramiki pozwalają datować ją na V okres epoki brązu. Interesującym elementem było odkrycie śladów mostu przechodzącego przez fosę. Na drugim wykopie wystąpiła warstwa osadniosa także datowana na V okres epoki brązu. Na trzecim wykopie odsłonięto 9 grobów szkieletowych dobrze zachowanych, których chronologii nie udało się jeszcze ustalić, ponieważ nie posiadały wyposażenia.

RACIBÓRZ, las "Obora"

Konserwator Zabytków
Archeologicznych w Opolu

Badaniami kierowała dr Elżbieta Dąbrowska.

Finansował WKZ w Opolu. Trzeci sezon badań.

Cmentarzysko kurhanowe z okresu wczesnośredniowiecznego, ceramika z okresu neolitu, brązu.

Badania objęły pierwszą grupę kurhanów; przebadano kurhan nr 6 oraz zakończono eksplorację kurhanu nr 5.

Kurhan nr 6 położony na skraju południowo-wschodniej grupy kopców graniczy od południa z kurhanem nr 5. Odległość między nimi wynosiła 7 m, od kurhanu nr 7 oddalony był o 12,8 m.

Kurhan nr 6 o wymiarach 8,20 x 7,40 m, miał kształt owalny, nieco wydłużony ku północnemu zachodowi. Od północy i zachodu nasymp kurhanu opadał gwałtownie, zgodnie z naturalnym nachyleniem zbocza, natomiast od południa nachylenie stoku ku oddzielającemu go od kurhanu nr 5 rowowi było znacznie łagodniejsze. Partie szczytowe kurhanu nr 6 zostały zniszczone przez nowożytny rów /szerokość-

ci ok. 90-100 cm/, przebiegający z południowego zachodu na północny wschód. Rów ten oznaczony jako "A/69", będący zapewne pozostałością badań archeologów niemieckich z okresu międzywojennego, sięgał głębokości 70-80 cm i uniemożliwiał pełną rekonstrukcję pierwotnego kształtu i wysokości kurhanu jak i nawarstwień jego nasypu.

Nasyp kurhanu nie miał jednolitego charakteru. W zachowanej centralnej partii kurhanu, poniżej ciemnobrunatnego, prawie czarnego humusu współczesnego z nikłymi śladami rudego podglebia, wystąpił jasnożółty piasek, zawierający nieliczne ułamki silnie zniszczonej, nietypowej ceramiki starożytnej i wczesnośredniowiecznej. W partii północno-zachodniej, w warstwie jasnożółtego piasku, wystąpiło duże skupisko kości o wymiarach 65-40 cm, sięgające do głębokości + 10 do - 30 cm. Na głębokości ok. -20 - 40 cm na całej prawie przestrzeni kurhanu piasek jasnożółty przechodził w znacznie grubszy piasek ciemnożółty, który na pobrzeżach kurhanu wystąpił bezpośrednio poniżej podglebia. Zawierał on liczne ułamki spalonych kości ludzkich, występujących zarówno w centrum jak i na pobrzeżu, a także drobne ułamki nietypowych naczyń starożytnych, zaś w partii południowej fragmenty naczyń neolitycznych. Poniżej piasku ciemnożółtego wystąpiła niezwykle sbita z licznymi wtrąceniami żelazistymi, szaroniebieska warstwa ciałopalenia, zawierająca zarówno drobne ułamki węgla i kości jak popiołu i pyłu kostnego. Warstwa ta o miąższości 10-25 cm występująca w centralnej partii kurhanu na przestrzeni 3,5 x 3 m salegała na warstwie ciemnożółtego żwiru, zawierającego zwłaszcza w partii południowej fragmenty naczyń neolitycznych i wczesnobrązowych, przeciętnie na głębokości 10-50 cm. Warstwa ta przechodziła stopniowo w grubą, silnie sbitą warstwę żwiru calcowy.

W partii zachodniej kurhanu warstwa ciałopalenia spadała gwał-

townie w dół, poniżej poziomu pierwotnego /ok. -90 cm/, tworząc skupiska spieczonego popiołu, spalonych kości ludzkich i zwęglonych belek drewnianych. Belki zostały przyniesione przypuszczalnie wraz z popiołem z miejsca ciałopalenia. Warstwę tę otaczały liczne ułamki spalonych kości ludzkich, występujące również poza zasięgiem nasypu kurhanu, w południowej części płytkiego nieckowatego rowu /"B/69"/, przebiegającego w kierunku NS, zgodnie z pochyłością terenu. Rów ten wchodzący częściowo pod północno-zachodni nasyp kurhanu w jego północno-zachodniej partii posiadał szerokość 1,7 - 2,5 m i został uchwycony na przestrzeni 3,6 m. Wypełnisko rowu stanowi jasny szarobrunatny piasek. W południowej jego części znaleziono liczne ułamki spalonych kości ludzkich oraz fragmenty naczyń wczesnośredniowiecznego. Strop rowu aniszczony został przez wykop nowożytny, zawierający liczne ułamki naczyń polewanego i węgla drzewnego.

Ponadto w partii południowo-wschodniej kurhanu, w odległości 1,5 - 2 m od pkt. 0 w obrębie pierwotnego humusu, na głębokości ok. -70 cm, wystąpiła mała owalna jama nr 6A kształtu gruszkowatego o średnicy 30 cm na poziomie 60-70 cm, 85 x 55 cm na głębokości 100 cm i wypływające się lejkowato na głębokości ok. -127 cm. Wypełnisko jej stanowił czerwobrunatny żwir zawierający liczne ułamki naczyń neolitycznych i wczesnobrązowych, a także przęślik gliniany, w partiach stropowych - spalone kości ludzkie.

Inwentarz kurhanu nr 6 ogranicza się właściwie do bardzo zniszczonych i nietypowych ułamków ceramiki starożytnej i wczesnośredniowiecznej, znajdujących w górnych partiach nasypu oraz wyrobów krzemienych i ułamków naczyń neolitycznych i wczesnobrązowych na wtórnym złożu. Niewyjaśniony w pełni pozostaje związek stratygraficzny kurhanu nr 6 z rowem "B/69" zawierającym ułamki naczyń wczesnośredniowiecznego. Naczynie to kształtu baniastego

o krawędzi ścienionej i słabo zaznaczonym przewężeniu pod brzegiem, wykonane jest z gliny koloru ozerwono-ceglastego, zawierającej dużą domieszkę grubo i średnioziarnistego tłucznia: granitowego i kwarcytowego. Naczynie jest całkowicie ręcznie lepione i nosi tylko nikłe ślady obtaczania, a może obmasywania pryszkawednego. Dno nierówne, o krawędzi zaokrąglonej. Ornament w górnej partii brzuśca tuż pod przewężeniem w postaci dwóch pasm linii falistych wykonanych trójkątnym grzebieniem.

Poza obrębem nasypu kurhanu nr 6, na granicy z kurhanem nr 5, stwierdzono istnienie rowu przebiegającego dookoła w stosunku do kurhanu nr 5 /północno wschodnią jego część wyeksplorowano w roku 1964/ określonego symbolem "C/69". Rów ten wypełnia osarobrunatny humus zawierający ułamki naczyń nowożytnych. Rów wypływa się ku zachodowi /dno rowu na głębokości ok. 100 cm od szczytu kurhanu nr 5/.

Eksploatacja północno-zachodniej partii kurhanu nr 5 nie wykazała zasadniczych różnic pomiędzy nią a partiami przebadanymi uprzednio. Poniżej ciemnobrunatnego humusu współczesnego i rudego podglebia występuje jednolity nasyp złożony z ciemnożółtego piasku, zawierający dużą ilość spalonych kości ludzkich i węgla drzewnego, zwłaszcza na stropie szaroniebieskiej warstwy ciałopalenia występującej na poziomie 40-50 cm. Ułamki kości znaleziono ponadto na szczycie kurhanu i na jego bokach, gdzie w partii północno-zachodniej zgrupowały się szczególnie duże ich fragmenty. W obrębie nasypu znaleziono nieliczne fragmenty nieokreślonej ceramiki starożytnej i wczesnośredniowiecznej a także neolityczne wyroby krzemienne. Warstwa ciałopalenia zalega na ciemnożółtym piasku przemieszanym ze ściwem, przechodzącym stopniowo w naturalny poziom zglajowy z licznymi wtrąceniami żalazistymi.